

+

**BÜYÜK TAARRUZ
VE
BAŞKOMUTANLIK MEYDAN MUHAREBELERİ**
(26 AĞUSTOS-9 Eylül 1922)

I. İnönü Zaferi'nden Sonra:

Londra Konferansı'na çağrıldık
Afganistan'la dostluk antlaşması imzalandı
Moskova Antlaşması' imzalandı
İstiklal Marşı Kabul Edildi.

Sakarya Zaferi'nden Sonra:

Ankara Antlaşması' yapıldı.
Kars Antlaşması İmzalandı.
Ukrayana'yla Dostluk Antlaşması İmzalandı.

Büyük Taaruz'dan Sonra:

Mudanya Ateşkes Antlaşması İmzalandı
Lozan Antlaşması İmzalandı.

Neden Büyük Taaruz Savaşı'nı Başlattık:

- Yunan ordusunu yurttan atmak,
- Misak-ı Milli sınırları içinde bulunan düşmanı uzaklaştırarak bağımsız bir Türk devleti kurmak,
- İtilaf Devletlerini kesin bir barış antlaşması öncesinde savaş gücü bakımından sıkıştırmak ve üstünlüğü ele geçirmek.

Sonuçları:

- Sakarya savaşı öncesi yapılan ateşkes anlaşmaları ile zaman kazanan Türk ordusu eksiklerini tamamladı ve Kütahya-Eskişehir sınırına yerleşmeye çalışan Yunan kuvvetlerine karşı kesin taarruzu kazanmak için M. Kemal önderliğinde saldırıya geçti. Ama öncesinde M. Kemal'in yetkileri 4. Kez uzatıldı.
- Hedef "**Ordular ilk hedefiniz Akdeniz'dir, ileri!**" oldu.
- Yunan ordusu Anadolu'dan çekilmeye başladı. 9 Eylül'de İzmir'in kurtuluşu ile Yunanlılar Anadolu'dan atıldı (18 Eylül 1922).
- 11 Eylül'de Bursa alındı.
- Türk ordusu kesin bir başarı elde etti.
- Dumlupınar Muharebelerinde önemli başarılar elde edildi.
- Türk ordusu itilaf devletlerini ateşkese mecbur ettiler.

Not: Bu savaşta, Kocatepe, Anıttepe Dumlupınar, Aslıhanlar mücadeleleri Moğaç 'tan sonraki düşmanın imha edildiği en önemli cepheler olmuştur.

Mudanya Ateşkes Antlaşması (11 Ekim 1922)

- Büyük Taaruz Zaferi'nin ardından Türk ordusu İstanbul ve boğazlar bölgesine ilerlemeye başladı.
- İngiltere, savaştan çekilen müttefikleri Fransa ve İtalya'nın aksine savaşa devam edebilmek için sömürgelerinden yardım istedi.
- Ancak bu yardım çağrılarında hiçbir şekilde destek bulamadı. Ayrıca Sovyet Rusya'nın, savaşın devam etmesi hâlinde Türkiye'nin yanında olacağını açıklaması, İngiltere'nin antlaşmaya yaklaşmasında etkili oldu.
- Mudanya Ateşkes Antlaşması'ndan sonra Refet Paşa (Bele) Doğu Trakya'yı teslim almak üzere harekete geçti.
- İstanbul'da sevgi ve coşkuyla karşılandı (19 Ekim 1922).

- Mudanya Ateşkes Antlaşması askerî zaferleri noktlayan siyasi bir başarı oldu. İngiltere TBMM'yi resmen tanımak zorunda kaldı.

- Böylelikle Doğu Trakya ve İstanbul sınırlarımıza katıldı. Bu arada İstanbul'da büyük coşku gösterileri oldu, padişah ve İstanbul hükümeti protesto edildi. Padişah Vahidettin korkuya kapılarak İngiltere'den sığınma talebinde bulundu.

Önemi:

Mudanya Ateşkes Antlaşması Türk Bağımsızlık Savaşı'nın zaferle sonuçlandığını gösteren diplomatik belgedir. Doğu Trakya, İstanbul ve Boğazlar savaş yapılmadan geri alınmıştır. Sevr Antlaşması'nın geçersizliği kanıtlanmış, Misakımillî büyük ölçüde gerçekleşmiştir. Boğazlar ve İstanbul'un TBMM yönetimine bırakılmasıyla başta İngilizler olmak üzere İtilaf Devletleri Osmanlı Devleti'ni hukuken yok saymış, yeni Türk devletini kabul etmişlerdir. Bu sayede barış ortamına zemin hazırlanmıştır.

Lozan Barış Antlaşması (24 Temmuz 1923)

- Mudanya Ateşkes Antlaşması esnasında, taraflar arasında kesin bir barışın sağlanması için İsviçre'nin Lozan şehrinde görüşmelerin başlaması gerektiğine dair karar birliğine varılmıştı.
- Bu durumun ardından İtilaf Devletleri, TBMM Hükûmetini İsviçre'nin Lozan kentine davet ederek barış konferansının başlamasını istedi.
- Lozan Barış Antlaşması'nın Türk tarihinde ayrı bir yeri ve önemi vardır.

Lozan antlaşmasında alınan kararlara göre:

- Sevr Antlaşması ortadan kaldırılmış ve yeni kurulan Türk Devleti uluslararası alanda resmen tanınmıştır.
- Böylelikle Türkiye'nin bağımsızlığını ve egemenliğini sınırlandıracak bütün tehditler etkisiz hâle getirilmiştir.
- Misak-ı Millî sınırları büyük oranda gerçekleştirildi,
- Anadolu'daki Türk varlığı devam ettirilmiştir.

Lozan Antlaşması önemi nedir?

- Lozan Antlaşması ile maddeleri oldukça maddeleri ağır olan Sevr Antlaşması geçersiz sayıldı.
- Türkiye Cumhuriyeti, Osmanlı İmparatorluğu'ndan geriye kalan tüm haklarından feragat etti ve karşılığında Müttefik Devletler, Türkiye Cumhuriyeti egemenliğini resmi olarak tanıdı.

Lozan Antlaşması neden imzalandı?

Yunan askeri birliklerinin Anadolu topraklarından çekilmesiyle beraber Mustafa Kemal Atatürk önderliğindeki Ankara merkezli Türk Ulusal Hareketi hükümeti, Osmanlı İmparatorluğu tarafından imzalanan 1920 tarihli Sevr Antlaşması'nın dayattığı toprak kayıplarına karşı çıktı. Lozan Antlaşması sayesinde Doğu Anadolu, modern Türkiye Cumhuriyeti'nin toprağı sayıldı.

LOZAN ANTLAŞMASI'NDA GÖRÜŞÜLEN KONULAR:**1. Türkiye sınırları;****Güney Sınırı:**

Lozan Antlaşması kapsamında, Türkiye Cumhuriyeti'nin Suriye sınırı 20 Ekim 1921'de Fransa ile imzalanan Ankara Antlaşması'na göre belirlendi.

Hatay; 1939 yılında bölge halkının yaptığı referandumun sonucunda Türkiye'ye katıldı.

Yunanistan sınırı, Mudanya Ateşkes Antlaşması'na göre belirlendi ve Meriç Irmağı Türkiye ve Yunanistan'ı ayıran sınır olarak kabul edildi.

İran sınırı, Kasr-ı Şirin Antlaşması esas alınarak belirlendi.

Bulgaristan sınırı, 1913 tarihli İstanbul Antlaşması esas alınarak belirlendi.

Irak sınırı, İngiltere ile anlaşmaya varılarak çizildi. (Musul) Ege Denizi'nde ise Gökçeada, Bozcaada ve Tavşan Adası Türkiye'ye bırakıldı.

Diğer tüm adalar Yunanistan'a verildi. On İki Adalar ise İtalya'ya bırakıldı.

İkinci Dünya Savaşı sonrası İtalya bu adalardan çekilince Yunanistan bu adalara yerleşti.

2) Boğazlar meselesi:

• Boğazlar Türkiye'nin başkanlığındaki uluslar arası bir komisyon tarafından yönetilecek.

Boğazların her iki tarafında bulunan 15-20 km'lik bölge, askeri faaliyetlerden tamamen arındırılacak.

Ticaret gemileri Boğazlardan barış zamanında serbest faydalanma hakkı elde edecek, savaş gemilerinin geçişi ise sınırlandırılacak.

Boğazlara yapılacak olası saldırılara karşı gereken önlemleri Milletler Cemiyeti alacak.

3. Osmanlı Devleti borçları

• Osmanlı Devleti'nin 1854 yılından beri aldığı borçlar ödenemeyecek durumdaydı.

• TBMM heyeti, Osmanlı Devleti'nden kalan borçları ödemeyi kabul etti.

4. Savaş tazminatı

• Yunanistan'ın Türkiye'ye savaş tazminatı ödemesi kararlaştırıldı.

• Fakat ekonomik olarak zorda olan Yunanistan'ın bu borcu ödeyemeyeceğine kanaat getirildi ve Karaağaç ve çevresi tazminat olarak Türkiye'ye bırakıldı.

5. Azınlıkların durumu

Lozan Antlaşması kapsamında Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde yaşayan azınlıkların tümü, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı sayıldı.

Böylece azınlıklara verilen ayrıcalıklar kaldırıldı ve yabancı devletlerin iç işlere karışmasının önüne geçildi.

Azınlıklar konusunda alınan kararlara göre,

• Türkiye'de yaşayan Rumlar ve Yunanistan'da yaşayan Türkler yer değiştirdi.

• Nüfus mübadelesine İstanbul ve Batı Trakya'da yaşayan azınlıklar dahil edilmedi.

6. Kapitülasyonlar

• Lozan Antlaşması kapsamında TBMM heyetinin de kararlılığıyla yabancı devletlere tanınan tüm ayrıcalıklar sona erdi.

• Türkiye Cumhuriyeti'nde faaliyet gösteren tüm ticari kuruluşların Türkiye Cumhuriyeti yasalarına uyması zorunlu hale geldi.

7. Patrikhane

Ortodoks mezhebinin din merkezi kurumu İstanbul'daydı. Siyasi faaliyet yapılması yasaklandı ve İstanbul din merkezi olarak korundu.

8. Yabancı okullar

Lozan Antlaşması, yabancı okulların Türkiye yasalarına uyması şartı getirdi.

Hazırlayan: Canan ŞİRİN (TARİH ÖĞRETMENİ)

Editör: Ali Vedat AKBULAK (Tarih Öğretmeni)

Yabancı okullarda dini ve siyasi eğitim yasaklandı.

Lozan Antlaşması'nın sonuçları (Önemi) nelerdir?

• Lozan Antlaşması sayesinde Türkiye Cumhuriyeti resmi olarak İtilaf Devletleri tarafından tanındı.

• Sevr Antlaşması feshedildi.

• Kapitülasyonlar tamamen kaldırıldı.

• Türkiye'nin verdiği bağımsızlık mücadelesi çok sayıda ulusa ilham kaynağı oldu.

• Rum ve Ermeni iddiaları sonlandı.

• Batılı devletlerle ilişkiler yumuşadı ve inkılaplara zemin hazırlandı.

• Kürdistan'ın kurulmasının önüne geçildi.

• Barış sağlandı.

• **Lozan Antlaşması'nda lehimize sonuçlanan konular:**

Lozan Antlaşması'nda başarı elde ettiğimiz konular savaş tazminatı, kapitülasyonların kaldırılması, azınlıklar meselesi, İstanbul'un itilaf devletlerinden temizlenmesi, boğazlar ve daha sonra Türkiye'ye katılan Hatay konularıdır.

• **Lozan Antlaşması'nda aleyhimize sonuçlanan konular**

Lozan Antlaşması'nda Batı Trakya'nın Yunanistan'a bırakılması, On İki Ada'nın kaybedilmesi, Osmanlı Devleti'nin borçlarının ödenmesi ve patrikhanenin İstanbul'da kalması konuları aleyhimize olan şartlar içermiştir.

Lozan Antlaşmasının önemi:

Essiz bir zaferdir'

"Türkiye'nin tapu senedi" olarak gösterilen Lozan için Mustafa Kemal Atatürk, Nutuk'ta şöyle der: "***Bu antlaşma, Türk Milleti'ne karşı, yüzyıllardan beri hazırlanmış ve Sevr Antlaşması ile tamamlandığı sanılmış büyük bir suikastın sonuçsuz kaldığını bildirir bir belgedir. Benzeri görülmemiş bir siyasi zafer eseridir***" Lozan Türk tarihinde bir dönüm noktasıdır.

26 Temmuz 1927'de Lozan'ın "milli bayram" olarak kutlanmasını istedi. Lozan, 1924-1950 arasında, tam 27 yıl, resmen olmasa da fiilen milli bayram olarak kutlandı. 1950 sonrası ise kutlamalar sonra erdi.

TEK CEVAP: BAĞIMSIZLIK

Türkiye, Lozan'a Kurtuluş Savaşı'nın galibi olarak giderken, Müttefikler Türkiye'yi 1. Dünya Savaşı'nın mağlubu olarak görüyordu. Masadaki herkes Türkiye karşıtı cephede birleşmişti. İlk sunulan anlaşma metni ise Sevr'den farksızdı... İsmet Paşa, Ankara'nın da onayıyla teklifi reddetti. İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Curzon, bu durum için "İsmet söylediğimiz her şeye aynı cevabı verdi: Bağımsızlık" dedi.

Bunun üzerine Lozan Konferansı 4 Şubat 1923'te kesildi. İsmet Paşa ve heyeti Türkiye'ye döndü. Konferans 23 Nisan 1923'te yeniden başladı. Üç ay sürdü. 24 Temmuz 1923'te Lozan Antlaşması imzalandı. Türkiye'nin bugünkü sınırları Lozan Antlaşması ile çizildi. Kapitülasyonlar kaldırıldı. Ekonomik, siyasi, adli, hukuki bağımsızlığımız antlaşması Lozan sayesinde sağlandı. Lozan, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu antlaşması olarak kabul edildi..

